

MEĐUNARODNI NAUČNO-STRUČNI SKUP

„Izazovi u teoriji i praksi socijalnog rada sa migrantima“

INTERNATIONAL SCIENTIFIC– PROFESSIONAL CONFERENCE

**“Challenges in theory and practice of social work with
migrants”**

Skup se organizuje u okviru Projekta “MI I ONI smo zaJEDNO” (“We and tHEm ARE Together – HEART“) u sklopu projekta “Unapređenje socijalne zaštite migranata u ranjivom položaju u Srbiji” koji sprovodi Međunarodna organizacija za migracije (IOM) uz podršku Švajcarske agencije za razvoj i saradnju (SDC), a koji partnerski realizuju Centar za društvene integracije (CDI) iz Vranja i Visoka škola socijalnog rada iz Beograda.

Skup je akreditovan u Komori socijalne zaštite.

Beograd

17. jun 2019. godine

ORGANIZATOR SKUPA

Visoka škola socijalnog rada

NAUČNI (PROGRAMSKI) ODBOR

Prof. dr Vladimir Ilić, predsednik naučnog (programskog) odbora (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Prof. dr Petar Nastasić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Prof. dr Milan Miljević (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Uglješa Janković (Fakultet političkih nauka, Univerzitet Podgorica, Crna Gora)

Prof. dr Ljiljana Manić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Prof. dr Tatjana Milivojević (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Prof. dr Milica Bošković (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Prof. dr Dragana Dinić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Emina Borjanić Bolić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Mile Draganović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Ph.D Galit Ben (The school of Society and Government, Israel)

Doc. dr Žilijeta Krivokapić (Univerzitet Bijeljina, BiH)

Ph.D Marko Vidak (Université de Bretagne Occidentale, Paris area, France)

Ph.D Berrine Baydik (University Ankara, Turkey)

Prof. dr Milan Gligorijević (Kriminalističko-policijski Univerzitet, Beograd)

Doc. dr Sanja Đurđević (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Vesna Dukanac (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Nataša Ljubomirović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Ivana Đukić Milosavljević (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Vera Ošmjanski (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Milenko Čurović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Ana Grbić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Saša Stepanović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Milorad Đurić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

ORGANIZACIONI ODBOR

Doc. dr Sanja Đurđević, predsednica Organizacionog odbora (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Vesna Dukanac (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Nataša Ljubomirović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Ivana Đukić Milosavljević (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Prof. dr Milica Bošković (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Vera Ošmjanski (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Milenko Čurović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Ana Grbić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Saša Stepanović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Veselin Medenica (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Doc. dr Milorad Đurić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Ivana Gromović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Milica Popović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Msc. Milica Filajdić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Petar Matić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Sekretar skupa:

Una Kostadinović Dišović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

PROGRAM

Ponedjeljak, 17. jun 2019.

Visoka škola socijalnog rada Beograd

Terazije 34

12:00

Koktel dobrodošlice i

Registracija učesnika

12:30 – 13:30

Svečano otvaranje – Pozdravne reči

Vladimir Ilić - direktor Visoke škole socijalnog rada i koordinator projektnog tima Visoke škole socijalnog rada u projektu „MI I ONI smo zaJEDNO“

Anita Stojanović - predsednica Centra za društvene integracije (CDI) iz Vranja, leader partner na projektu „MI I ONI smo zaJEDNO“

Jelena Ribac, IOM Project Coordinator, International Organization for Migration

Jovana Mihajlovic, National Programme Officer , Migration and Youth Employment,
Embassy of Switzerland, Swiss Cooperation Office in Serbia

Ivan Gerginov - Pomoćnik komesara za izbeglice i migracije Republike Srbije (KIRS) (Srbija)

Zoran Đorđević - Ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja

13:00 – 15:00 Plenarna izlaganja

Moderatori: Sanja Đurđević i Vesna Dukanac

Prof. dr Milan I. Miljević, Visoka škola socijalnog rada

Prof. dr Vladimir Ilić, Visoka škola socijalnog rada

Lokalne zajednice i migranti u republici srbiji

Galit Ben (The school of Society and Government , Izrael)

Challenges in Practice for Social Work: Migrants Girls' Self-empowering in the Global-Digital Age

Natalija Perišić (Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Beogradu, Srbija)

Migracije i država blagostanja – izazovi za koncept i praksu

Tamara Borisavljević, Jelena Tanasijević, Vesna Argakijev (Centar za porodični smeštaj i usvajanje, Beograd, Srbija)

Porodični smeštaj za decu bez pratnje u situaciji migracije – perspektive i izazovi

Marina Juriša, Mirjana Bjelić Filipović (Dom Jovan Jovanović Zmaj, Beograd, Srbija)

Institucionalni smeštaj dece migranata- naučene lekcije iz prakse

Tatjana Milivojević, Ljiljana Manić (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Izazovi medijskog izveštavanja o migrantima

15:00 -15:30 Pauza – posluž enje

15:30 – 17:30 Plenarna izlaganja

Moderatori: Saša Stepanović, Tatjana Milivojević

Ljiljana Mitić (Pedagoški fakultet u Vranju, Univerziteta u Nišu, Srbija)

Različitost i individualne potrebe dece migranata u funkciji obrazovanja -

Izazovi u motivisanju dece migranata u uključivanje u školski sistem

Dragana Pešić (Centar za socijalni rad Podgorica, Crna Gora)

Crna Gora, migratorni tokovi, izazovi koje nose sa sobom migracije, dostupnost i razvijenost socijalnih usluga

Milica Anđelković Jovanović (IOM, Srbija)

Socio- ekonomski profil migranata na Zapadno - Balkanskoj ruti u cilju planiranja adekvatnih mera zaštite i pomoći

Luli Miloš (Antwerpen, Belgija)

Važnost integracije visoko obrazovanih migranata, nova inicijativa iz Flandrije

Milan Gligorijević (Kriminalističko-policijski Univerzitet, Beograd)

Uloga novih informaciono-komunikacionih tehnologija u kontroli ilegalnih migranata

Sanja Đurđević, Vesna Dukanac (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Psihosocijalna podrška mladim migrantima

Milica Bošković, Ivana Milosavljević Đukić, Saša Stepanović (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Prevazilaženje predrasuda prema uključivanju mladih migranata u obrazovni sistem

Zvezdan Bradić (Crveni krst Čukarica)

Uloga Crvenog krsta u obezbeđivanju humanitarnih potreba migranata

17:30 – 18:00 Završna reč

Sanja Đurđević – (Visoka škola socijalnog rada, Beograd, Srbija)

Međunarodni naučno-stručni skup
Izazovi u teoriji i praksi socijalnog rada sa migrantima
Visoka škola socijalnog rada, Beograd

Zbornik apstrakata

Beograd, 17. jun 2019.

Uvodna reč

Migranti sa kojima se suočava Republika Srbija poslednjih godina posebno u pograničnim oblastima kao i teritorijama koje su tranzitne za migrante na putu ka državama članicama EU, stvorile su realnost koju dele članovi migrantske zajednice kao i domicijalno stanovništvo. Zajednički života na jedinstvenom području otvorila je brojna pitanja i izazove kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou.

Projekat „MI I ONI smo zaJEDNO“ partnerski realizuju Centar za društvene integracije (CDI) iz Vranja i Visoka škola socijalnog rada iz Beograda. Projekat je deo šireg programa „Jačanje socijalne zaštite za migrante u ranjivoj situaciji u Srbiji“, koji sprovodi Međunarodna organizacija za migracije (IOM) uz finansijsku podršku Švajcarske agencije za razvoj i saradnju (SDC).

Naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem „IZAZOVI U TEORIJI I PRAKSI SOCIJALNOG RADA SA MIGRANTIMA” održan je 17. juna 2019. godine u organizaciji Visoke škole socijalnog rada u Beogradu u okviru projekta „MI I ONI smo zaJEDNO“.

Svrha projekta je poboljšanje položaja dece i mladih koji su u kolektivnim centrima, kroz konkretan rad sa njima, kao i kreiranje održivog mehanizma koji će nastaviti da funkcioniše sa budućom populacijom migranata (jer je to zbog tranzita promenjiva kategorija) i pozitivan uticaj na promenu svesti javnosti o migrantima.

Cilj međunarodnog naučno-stručnog skupa je da analizira dimenzije i ukaže na izazove koji se postavljaju pred teoriju i praksu socijalnog rada u kontekstu rada sa migrantima. Kroz komparativno promišljanje naučnih i stručnih radnika iz celog regiona o ovoj važnoj temi želimo da podstaknemo raspravu o perspektivama novih pristupa u pružanju socijalnih usluga migrantima i mogućim načinima rešavanja problema s kojima se susreću praktičari i istraživači u ovoj oblasti.

Okvirne pod teme koje su bile vodič za izlagače usmenih prezentacija su: savremena percepcija migracija, važnost pristupa obrazovanju, različitost i individualne potrebe dece migranata, psihološke posledice migracija, dostupnost socijalnih usluga migrantima i inovativni modeli socijalnih usluga.

U okviru glavne teme konferencije, pažnja je posvećena razmatranju i pregledu novih i starih oblika socijalnog rada, posebno u kontekstu rada sa migrantima. Izlagači i izlagači ukazali su na izazove koji se u ovom kontekstu postavljaju pred teoriju i praksu socijalnog rada. Tokom prezentacije i diskusije razmatrani su ključni koncepti socijalnog rada, kao i posledice migracije na decu i potreba za razvojem novih pristupa u pružanju socijalnih usluga migrantima.

Doc. Dr Sanja Đurđević

Visoka škola socijalnog rada, Beograd

Introductory Speech

Migrants faced by the Republic of Serbia in recent years, especially in border areas as well as territories transiting migrants on the path to EU member states, have created a reality shared by members of the migrant community as well as the domicile population. A shared life in a unique area has raised many issues and challenges both at national and local level.

The purpose of the project is to improve the position of children and young people in collective centers, through concrete work with them, as well as creating a sustainable mechanism that will continue to function with the future migrant population (because of the transit of a changing category), and a positive impact on the change awareness of the migrants.

Project “We and tHEm ARE Together – HEART“ carried out by the Centre for the Social Integration (CDI), Vranje and the College of Social Work, Belgrade. It is a part of a wider programme “Strengthening social protection for migrants in vulnerable positions in Serbia”, which is financed by The Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) and carried out by The International Organization for Migration (IOM).

The scientific-professional conference with international participation “Challenges in theory and practice of social work with migrants“ which is organized on June 17, 2019., by The College of Social Work in Belgrade, as a part of the project “We and tHEm ARE Together – HEART“.

The aim of this meeting is to analyse dimensions and point at the challenges which social work faces in theory and practice in the context of work with migrants. Through comparative reflection of scientific and professional workers from across the region on this important topic, we want to encourage discussion of the perspectives of new approaches in providing social services to migrants and possible ways of solving the problems encountered by practitioners and researchers in this field.

General subtopics that were the guidelines for exhibitors for oral and poster presentations are: contemporary view on migrations, importance of availability of education, diversity and individual needs of migrant children, psychological consequences of migrations, availability of social services to migrants and innovative models of social services.

Within the main topic of the conference, attention was devoted to the consideration and review of new and old forms of social work, especially in the context of working with migrants. Exhibitors and exhibitors pointed out the challenges that are posed in this context before the theory and practice of social work. During the presentation and discussion, key concepts of social work as well as the consequences of migration to children and the need to develop new approaches in providing social services to migrants were considered.

Docent Ph.D Sanja Đurđević

The College of Social Work in Belgrade

Prof. dr Milan I. Miljević¹,

Visoka škola socijalnog rada, Beograd

Prof. dr Vladimir Ilić,

Visoka škola socijalnog rada, Beograd

LOKALNE ZAJEDNICE I MIGRANTI U REPUBLICI SRBIJI

Apstrakt: Odnos lokalnih zajednica i migranata u Republici u Srbiji je bitno (ili suština - ono što stvara i čini postojanu prirodu lokalne demokratije, temelj njene određenosti i stalni izvor njenih bitnih svojstava: pripada temeljnim uslovima aktualizacije socijalne lokalne politike) i aktuelno pitanje (važano za sadašnjost, presudno za ovaj čas, zbiljski relevantano, delevorno). Taj odnos je poznat ali nije saznat. Istina, na njega odgovore pokušavaju da daju: zdrav razum - sadrži neke osnovne istine o svetu i životu na lokalnom nivou do kojih se dolazi neposrednim životnim iskustvom; religija - nastaje iz iskustva i iskušenja ljudske egzistencije, iz osećanja nesigurnosti i nemoći čoveka pred silom i nasiljem, bolešću i smrću - usled egzistencijalne strepnje migranata. Kao takva, ona predstavlja važan činilac psihičke ravnoteže i izbavljenja, spasa od jednog nesrećnog i neizvesnog života; ideologija - pored lažnih i pristrasnih stavova sadrži i istinite iskaze o društvenoj stvarnosti ovih odnosa lokalnih zajednica; umetnost, ali ne rijaliti, - koja preko vrednih umetničkih dela otkriva mnogo dublje istine o životu, svetu lokalne zajednice i migranata i nama samima i nauka - podrazumeva ljudsko saznanje o prirodi, čoveku i društvu koje relativno odgovara objektivnoj stvarnosti lokalne zajednice. Zdrav razum, religija, ideologija i umetnost zahvataju samo neke, i to površinske, dimenzije tih odnosa. Nauka je ta koja, kao objektivno, kritičko, metodski izvedeno znanje smeru utvrđivanju naučne istine kao odnosa ideja (teorija) - norma - organizacija - socijalna akcija lokalnih zajednica prema migrantima. Primenjujući dijalektički metodološki pristup (dijalektičko jedinstvo opažanja i mišljenja, čulnih utisaka o stvarnosti i razumskih apstrakcija koje se izvode iz tih utisaka) ona promišlja i domišlja ovaj odnos na teorijsko-metodološkom i konkretno-istorijskom nivou umno i racionalno. Dijalektičko mišljenje i delanje pretpostavlja da se u analzi odnosa lokalne zajednice i migranata u Republici Srbiji prostupi kao celini, ali i da je taj odnos celina koje je povezana sa drugim i širim celina. Otuda je naša osnovna hipoteza da su bitni uzroci migracija globalizam, kao ideologije, i korporofašizam kao konkretna

---

1 milan.miljevic@asp.edu.rs

operacionalizacija te i takve ideologije. U prihvatanju ili odbacivanju naše hipoteze primenićemo kombinaciju već izvršenih (2016. i 2018. godine) kvantitavnih i kvalitativni istraživanja o odnosu građana Republike Srbije prema migrantima. A pre toga je više nego načno relevantno da utvrdimo teorijske nesuglasice o tome šta jeste lokalna zajednica i koji su to modeli socijalne politike lokalne zajednice koji bi bili primereni za prihvata i integraciju migranata? U tom procesu polazimo od određenja suštine, odnosno pojma migranata. **Ključne reči:** lokalna zajednica; lokalna socijalna politika; migranti; integracija; razvojne mogućnosti koje integracija otvara.

Prof. dr Milan I. Miljević,

Visoka škola socijalnog rada, Beograd

Prof. dr Vladimir Ilić,

Visoka škola socijalnog rada, Beograd

LOCAL COMMUNITIES AND MIGRANTS AT REPUBLIC OF SERBIA

Abstract: Relationship between local communities and migrants at Republic of Serbia is important and actual theme (it is something that creates local democracy and has impact on present days). That relationship is known, but not perceived. That relationship is tried to be comprehended by: common sense - which thinks about life at local sense and has life experience; religion - when we think from sense of insecurity and existence; ideology - which has prejudices, but also and true attitude about reality; culture - which discover deeper truth about life through valuable art and science - human knowledge about nature, people and society which is relatively objective. Common sense, religion, ideology and culture can explain only basic dimension of the relationship. Science should discover the truth, through objective, critical and methodological path - and gives scientific truth about social action and relationship between local community and migrants. The relationship should be analyzed as totality as well as that relations have to be total and comprehensible. That is why our main hypothesis is that main causes of migrations are globalization as ideology, and corporate fascism, as operationalization of that ideology. For analyzing our hypothesis we will use quantitative and qualitative researches already done at time period 2016-2018. **Key words:** local community, local social policy, migrants, integration, possibilities of development through integration

dr Galit M. Ben-Israel²,

Beit-Berl Academic College, Israel

CHALLENGES IN PRACTICE FOR SOCIAL WORK: MIGRANTS GIRLS' SELF-EMPOWERING IN THE GLOBAL-DIGITAL AGE³

Abstract: This research is part of an effort to understand the enthusiasm for, attraction to, and admiration of the organization ISIS ("Islamic State") among Muslim female teenagers and young women in Western Europe in the Global-digital era. Within the context of the social media revolution, the work of ISIS activity recruiters merely becomes easier. In this framework, it is essential to analyse techniques used by ISIS to manipulate support and intentions of a vulnerable group of these young girls into the radicalization of terrorist actions using interpersonal communication and social media content. This research provides an overview of the situation among vulnerable Muslim teenagers girls in Western Europe (mainly in Great Britain), between the years 2013-2016. This specific group comes from mixed surrounding: from the one hand, traditional-conservative (not religious) Muslim immigrants' families (mainly second generation), and from the other hand, socialization process in the Western Post-modern education system and virtual world, mainly social media. We describe and analyse the young girls group's quest for romance, identity, and self-empowering through Microblogging content (Tumblr & Twitter) as well as Social Media content (YouTube and Instagram). One very harsh conclusion arose from our research is that a powerful social work and community system could empower the girls and find for them another narrative than the one they adopted, named: Romance and Identity under ISIS' Gun.

Keywords: ISIS, "Islamic State," fan girls, vulnerable group, Social media, Social work, narrative, romance, identity, Self-empowering.

dr Galit M. Ben-Izrael

IZAZOVI U PRAKSI ZA SOCIJALNI RAD: SAMOOSNAŽIVANJE DEVOJČICA MIGRANATA U GLOBALNOM DIGITALNOM DOBU

Apstrakt : Ovo istraživanje je deo napora da se shvati entuzijizam i divljenje muslimanskih tinejdžerki i mladih žena u Zapadnoj Evropi prema ISIS (Islamskoj državi) u globalno-digitalnoj eri. U kontekstu revolucije društvenih medija, aktivnosti ISIS-a na privlačenju novih pristalica postaje lakši. U tom okviru, neophodno je analizirati tehnike koje ISIS koristi za manipulaciju ovih mladih devojaka u radikalizaciji terorističkih akcija, pre svega kroz interpersonalnu komunikaciju i društvene medije. Ovo istraživanje daje pregled situacije među ugroženim djevojčicama-muslimankama u Zapadnoj Evropi (uglavnom u Velikoj Britaniji), u periodu od 2013-2016. Ova specifična grupa dolazi iz mešovitog okruženja: sa jedne strane, tradicionalno-konzervativnih (ne religioznih) muslimanskih imigrantskih porodica (uglavnom druge generacije), a sa druge strane, procesa socijalizacije u zapadnom postmodernom obrazovnom sistemu i virtualnog sveta društvenih medija. Opisujemo i analiziramo potragu za romantikom, identitetom i osnaživanjem grupe mladih devojaka putem sadržaja bloginga (Tumbler & Twitter) kao i sadržaja društvenih medija (YouTube i Instagram). Jedan od zaključaka našeg istraživanja je da moćan sistem socijalnog rada i zajednice može osnažiti devojke i pronaći za njih drugu naraciju od one koju su usvojili, a koju možemo nazvati „Romantika i identitet pod ISIS-ovim puškama“.

Ključne riječi: ISIS (“Islamska država”), devojke, ranjiva grupa, društveni mediji, socijalni rad, naracija, romantika, identitet, samoosnaživanje.

prof. dr Natalija Perišić³,

Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka

MIGRACIJE I DRŽAVA BLAGOSTANJA – IZAZOV ZA KONCEPT I PRAKSU

Apstrakt: Koncept države blagostanja u najvećoj meri ukorenjen je u interpretaciji civilnih, političkih i socijalnih prava i građanstva (državljanstva) Tomasa Maršala. Realizacija socijalnih prava, tj. prava na blagostanje, oduvek je predstavljala kontroverznu oblast socijalne politike. Migracije su uvele dodatnu kontroverzu – po pravilu, realizacija socijalnih prava ograničena je na one koji su građani države, a ne na one koji to nisu. Migranti se u društvima interpretiraju kao „drugi“ (Rut Lister), kao autsajderi i ne-građani. Za razliku od građana države, oni ne plaćaju poreze i doprinose, što ih dodatno, prema srodnim interpretacijama, pozicionira izvan ostvarivanja socijalnih prava. Reperkusije navedenih stavova su izrazito loše, što je naročito pokazao period migrantske „krize“. Kao protiv-teža ograničavanju socijalnih prava migranata i njihovom moralno restriktivnom tumačenju (Hartli Din), uzdigao se zahtev teoretičara za globalnim građanstvom (Najdžel Dauer), u čijoj suštini jeste koncept ljudskih prava. Ljudska prava uopšteno predstavljaju osnovna i univerzalna prava, koja pripadaju svakom čoveku, bez obzira na okolnosti, a sve države su u obavezi da ih realizuju. U ovom radu preispituju se ograničavanja prava na blagostanje migrantima (regularnim i neregularnim) i tenzije koje postoje unutar samog koncepta države blagostanje, a koje otežavaju migrantima ostvarivanje prava.

Ključne reči: migracije, migranti, država blagostanja, socijalna prava, ljudska prava.

Natalija Perišić,

University of Belgrade – Faculty of Political Science

MIGRATION AND WELFARE STATE – CHALLENGES FOR THE CONCEPT AND PRACTICE

Abstract: The concept of welfare state is largely rooted in Thomas Marshall's interpretation of civil, political and social rights and citizenship. The realization of social rights, i.e. the right to well-being, has always been a controversial area of social policy. Migration has introduced an additional controversy - as a rule, the realization of social rights is limited to those who are citizens of the state, and not to those who are not. Migrants in societies are seen as "others" (Ruth Lister), outsiders, non-citizens. Unlike citizens of the state, they do not pay taxes and contributions, which additionally, according to related interpretations, positions them outside the realization of social rights. The repercussions of the above-mentioned attitudes are extremely negative, as particularly showed during the period of the migrant "crisis". As a counterweight to the limitation of social rights of migrants and their morally restrictive interpretation (Hartley Dean), the demand of the theoreticians for global citizenship (Nigel Dower), which is essentially rooted into the concept of human rights, has risen. Human rights in general are fundamental and universal rights, which belong to every human being, regardless of circumstances, and all states are obliged to implement them. This paper examines the limitation of the right to well-being of migrants (both regular and irregular ones) and the tensions that exist within the welfare state itself, which make it difficult for migrants to realize their rights.

Key words: migration, migrants, welfare state, social rights, human rights.

Tamara Borisavljević⁴,

Centar za porodični smeštaj i usvojenje Beograd

dr Jelena Tanasijević,

Univerzitet u Beogradu, Fakultet političkih nauka, Odeljenje za socijalnu politiku i socijalni rad

Vesna Argakijev,

Centar za porodični smeštaj i usvojenje Beograd

PORODIČNI SMEŠTAJ ZA DECU BEZ PRATNJE – PERSPEKTIVE I IZAZOVI

Apstrakt: Porodični smeštaj kao mera zaštite može se primenjivati u odnosu na svu decu bez roditeljskog staranja ukoliko se to proceni kao najbolji interes deteta, kako na decu koja su domaći državljani, tako i na decu bez pratnje u situaciji migracije. Postoje pozitivna iskustva kada govorimo o zbrinjavanju dece migranata u hraniteljskim porodicama, s tim što se ovaj vid zaštite i dalje ne prepoznaje kao adekvatan ako se uzme u obzir činjenica da se, prema dostupnim podacima, u Srbiji i dalje nalazi određeni broj dece bez pratnje. Cilj ovog rada jeste istraživanje mogućnosti za realizaciju hraniteljstva za decu bez pratnje, analiza postignutih efekata, pozitivnih promena, kao i izazova sa kojima se susreću hranitelji i profesionalci uključeni u proces zaštite. U tom kontekstu u okviru rada će biti posebno razmatrana kao tema izazovi koji proizilaze kao posledica teških iskustava koja su ova deca imala, posledice koje se manifestuju, kao i kulturni obrasci koji utiču na ispoljavanje njihovih reakcija. Ovako sagledane činjenice mogu biti značajne za prepoznavanje potreba za podrškom i kreiranjem podrške na način da dete može da je primi.

Ključne reči: deca bez pratnje, hraniteljstvo, kulturne različitosti, traumatsko iskustvo dece

Tamara Borisavljević,

Centar za porodični smeštaj i usvojenje Beograd

dr Jelena Tanasijević,

Univerzitet u Beogradu, Fakultet političkih nauka, Odeljenje za socijalnu politiku i socijalni rad

Vesna Argakijev,

Centar za porodični smeštaj i usvojenje Beograd

FOSTER CARE FOR CHILDREN IN SITUATION OF MIGRATION-PERSPETIVES AND CHALLENGES

Abstract: Family accommodation as a measure of protection can be applied to all children without parental care if it is assessed as the best interests of the child, both for children who are domestic citizens and for children without accompanying the migration situation. There are positive experiences when we are talking about the care of children of migrants in foster families, although this type of protection is still not recognized as adequate if we take into account the fact that, according to the available data, a certain number of unaccompanied children is still in Serbia. The aim of this paper is to explore the possibilities for implementing foster care for unaccompanied children, analyzing the effects achieved, positive changes, and the challenges faced by foster parents and professionals involved in the protection process. In this context, the work will be specifically considered as the theme challenges arising as a result of the difficult experiences these children have, the consequences that are manifested, and the cultural patterns that affect the manifestation of their reactions. This kind of perceived facts can be significant in identifying support needs and creating support in such a way that a child can receive it.

Key words: children in situation of migration, unaccompanied children, cultural diversities, traumatic experience

Marina Jurša⁵,

Centar za zaštitu odojčadi, dece i omladine, Beograd

INSTITUCIONALNI SMEŠTAJ DECE MIGRANATA – NAUČENE LEKCIJE IZ PRAKSE

Apstrakt: Veliki broj maloletnih migranata aktuelno boravi na teritoriji Republike Srbije. S obzirom na prepoznatu potrebu za smeštajem i zbrinjavanjem ovih mladih ljudi, nastavak podrške za uvećanje i unapređenje kapaciteta za upravljanje migrantskom krizom u Republici Srbiji realizovan je uz pomoć fonda EU – MADAD 2. U partnerstvu sa resornim Minisarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, 2018. godine je otvoreno odeljenje za maloletne migrante bez pratnje roditelja i staratelja pri Domu „Jovan Jovanović Zmaj“. Tokom prethodnih godinu dana postojanja prihvatilišta, mogu se definisati naučene lekcije iz dosadašnjeg iskustva koje su stručni radnici imali tokom rada sa ovom kategorijom korisnika. Prema tome, prezentacija će sadržati najčešće teškoće i izazove sa kojima se mladi suočavaju tokom procesa adaptacije i integracije u socijalnu sredinu, kao i ulogu samih vaspitača u pružanju podrške prilikom ostvarivanja i zadovoljavanja potreba mladih. Biće predstavljeni i praktični primeri rada koji se odnose na funkcionisanje mladih u samoj grupi vršnjaka na smeštaju, proces uključivanja u obrazovni sistem i izazove sa kojima se suočavaju tokom tog procesa. Takođe, govoriće se o prevazilaženju jezičkih i kulturoloških barijera, razvojnoj fazi u kojoj se aktuelno nalaze – adolescenciji, kao i zadacima koje iz te faze proizilaze a sa sobom nose određene specifičnosti kada je ova kategorija korisnika u pitanju. Poseban osvrt će se napraviti i kada je u pitanju uspostavljanje odnosa na relaciji mlada osoba – vaspitač, individualni rad i teme koje su mladima najznačajnije tokom ovog perioda odrastanja: partnerski odnosi i planovi za budućnost.

Ključne reči: maloletni migranti, integracija, adaptacija, izazovi, uloga vaspitača

Marina Jurša

INSTITUTIONAL ACCOMMODATION OF CHILDREN OF MIGRANTS - LEARNED LESSONS FROM PRACTICE

Abstract: A large number of juvenile migrants currently reside in the territory of the Republic of Serbia. Given the recognized need for accommodation and care of these young people, the continuation of support for increasing and improving the capacities for managing the migrant crisis in the Republic of Serbia was realized with the assistance of the EU Fund - MADAD 2. In partnership with the Ministry of Labor, Employment, Veterans' and Social Affairs In 2018, the Department for Juvenile Migrants, accompanied by parents and guardians, was opened in the institution "Jovan Jovanovic Zmaj". During the previous year of the existence of a shelter, the lessons learned from previous experience that professional workers have had during working with this category of users can be defined. Therefore, the presentation will contain the most common difficulties and challenges young people face in the process of adaptation and integration in the social environment, as well as the role of the educators themselves in providing support in meeting and meeting the needs of young people. Practical examples of work related to the functioning of young people in the group of peers at the accommodation will be presented, the process of inclusion in the education system and the challenges they face during this process. It will also address the overcoming of linguistic and cultural barriers, the developmental stage in which they are currently in existence - adolescence, as well as the tasks that arise from this phase and bring with them certain specificities when this category of users is concerned. A special review will be made when it comes to establishing a relationship on the relation of a young person - educator, individual work and topics that are most important to young people during this growing season: partnership relations and plans for the future.

Key words: underage migrants, integration, adaptation, challenges, the role of educators

prof. dr Tatjana Milivojević⁶,

Visoka škola socijalnog rada

prof. dr Ljiljana Manić,

Visoka škola socijalnog rada

IZAZOVI MEDIJSKOG IZVEŠTAVANJA O MIGRANTIMA: ETIKA REČI I SLIKE

Apstrakt: Reči, slike i njihove kombinacije objavljene u medijima nisu samo neutralni odraz stvarnosti u ogledalu. Kao institucije senke i svetlosti, mediji čine vidljivim ili nevidljivim, uključujući ili isključujući iz javnog vidokruga delove društvene stvarnosti. Uokviravanjem tema, izborom činjenica, uglova interpretiranja i učestalosti objavljivanja, semantikom i strukturom narativa, mediji simbolički konstruišu pojave i događaje. Time utiču na način opažanja, razmišljanja, osećanja i ponašanja ciljnih javnosti. Krupni i krizni društveni događaji potvrđuju ulogu medija u kreiranju stavova javnosti, i istovremeno aktiviraju i intenziviraju etička pitanja i dileme u medijskom izveštavanju. Kad se medijsko izveštavanje odnosi na vulnerabilne grupe, kao što su izbeglice i migranti, univerzalna ljudska, a potom i profesionalna etika obavezuju još više, a empatija postaje obavezujuća javna vrlina. Ipak u javnosti postoje nesporazumi oko značenja pojma „empatija“ i dileme o njenom uticaju na medijske poslenike. Dok jedni tvrde da se ona može kositi sa objektivnošću i nepristrasnošću informisanja, drugi je vide kao uslov istinitosti i pravednosti. Evidentno je da izborom reči i vizuelnih obrazaca mediji mogu, manje više eksplicitno, dehumanizovati, obespraviti i opredmećivati migrante, ili unapređivati humanost, solidarnost i poštovanje univerzalnih neotuđivih ljudskih prava. Poricanjem tih prava migrantima, poriče se njihova, ali i sopstvena ljudskost. Medijski pristupi se, stoga, mogu ugrubo podeliti na dva glavna (i razne hibridne oblike) prema jasno vidljivim motivima: samo profitno i interesno usmeren senzacionalizam ili prosvetčivanje uma i osećanja. Ovaj rad bavi se pitanjima etičnosti i profesionalnosti u izveštavanju o migrantima i migrantskoj krizi.

Ključne reči: mediji, migranti, migrantska kriza, etika, empatija

prof. dr Tatjana Milivojević

prof. dr Ljiljana Manić

CHALLENGES OF MEDIA REPORTING ON MIGRANTS: ETHICS OF WORDS AND IMAGES

Abstract: Words, images and their combinations published in media are not simply a neutral reflection of reality. As institutions of shadow and light, media make visible or invisible, include or exclude parts of social reality from the public eye. By framing topics, choosing facts, angles of interpretation, frequency of publishing, semantics and structure of narratives, media symbolically construct phenomena and events. Thereby they influence the way the target public perceive, think, feel and behave. Significant and crisis social events confirm the role of media in creating the public opinion, and activate and intensify ethical questions and dilemmas inherent to media reporting. When media reporting concerns vulnerable groups, such as refugees and migrants, universal human, then professional ethics bind even more, and empathy becomes a mandatory public virtue. However, there are misunderstandings about the meaning of the term "empathy" and dilemmas on how it affects media professionals. While some claim that it could interfere with objectivity and impartiality of informing, others see it as a condition for truthfulness and honesty. It is evident that by the choice of words and visual patterns media can, more or less explicitly, dehumanise and objectify migrants, or foster humanity, solidarity and respect of universal and inalienable human rights. Denying these rights to migrants means denying theirs as well as one's own humanity. Therefore, media approaches to migrant crisis could be roughly divided in two main (and many hybrid) forms according to clearly visible motives: merely profit and interest-oriented sensationalism, or enlightenment of minds and feelings. This paper deals with the issues of ethics and professionalism in reporting on migrants and migrant's crisis.

Key words: media, migrants, migrant crisis, ethics, empathy

prof. Dr Ljiljana Mitić ,

Pedagoški fakultet u Vranju, Univerzitet u Nišu

RAZLIČITOST I INDIVIDUALNE POTREBE DECE MIGRANATA U FUNKCIJI OBRAZOVANJA

Apstrakt : Pojava globalnog problema migracije, dovela je do neophodnosti razmatranja strategije obrazovanja dece migranata, njihovih potreba za obrazovanjem, i mogućnost njihovog adekvatnog uključivanja u redovni školski sistem. U radu smo hteli da ukažemo da svako dete ima potrebu za slobodnim vremenom, za učešćem u igri i slobodnim aktivnostima koje odgovaraju njihovom uzrastu, za učešće u kulturnom životu i umetnosti, za obrazovanjem i vaspitanjem. Nastojali smo da istaknemo značaj potreba dece migranata kao determinirajućeg kriterijuma obrazovanja. Ukazali smo da potrebe dece migranata za obrazovanjem imaju veliki značaj za njih, njihove roditelje, pojedince i društva u kojima se ostvaruju, a direktno su povezane sa željama i voljom pojedinca. Aktuelna obrazovna politika i škola podrazumevaju dijalog i saradnju među učenicima, uvažavanje sociokulturološkog konteksta, kako bi se sagledali problemi interkulturološkog koncepta u obrazovanju. Podrazumevaju i ojačavanje nastavnog kapaciteta i stručnog osoblja za pozitivne interakcije dece migranata i učenika putem nastavnih, vannastavnih i vanškolskih aktivnosti, kao i prilagođavanje nastavnih materijala i realizacija časa potrebama dece migranata.

Ključne reči: obrazovanje, potrebe za obrazovanjem, deca migranata, nastavnik, škola.

*Associate professor Ljiljana Mitic, PhD,
Pedagogical Faculty Vranje, University of Nis*

DIVERSITY AND INDIVIDUAL NEEDS OF MIGRANT CHILDREN IN THE FUNCTION OF EDUCATION

Abstract: The emergence of the global migration problem has led to the necessity of considering the strategy of educating the children of migrants, their need for education, and the possibility of their adequate inclusion in the regular school system. In this paper we wanted to point out that each child has the need for free time, participation in the game and leisure activities corresponding to their age, participation in cultural life and art, education and upbringing. We endeavored to emphasize the importance of the needs of migrant children as a determining criterion of education. We pointed out that the educational needs of migrant children have great importance for them, their parents, individuals and societies in which they are being realized, and where they are directly related to the wishes and will of the individual. The current education policy and school include dialogue and cooperation among students, respecting the socio-cultural context in order to examine the problems of the intercultural concept in education. They include strengthening of teaching capacity and professional staff for positive interactions between children of migrants and students through teaching, extracurricular and extracurricular activities, as well as adaptation of teaching materials and realization of the time to the needs of children of migrants.

Key words: education, educational needs, migrant children, teacher, school.

mr Dragana Pešić⁷,

Centar za socijalni rad Podgorica

CRNA GORA, MIGRATORNI TOKOVI, IZAZOVI KOJE NOSE SA SOBOM MIGRACIJE, CRNA GORA KAO PROLAZNA DESTINACIJA ZA MIGRANTE, OSTUPNOST I RAZVIJENOST SOCIJALNIH USLUGA

Apstrakt: Migratorna kretanja stanovništva danas predstavljaju vrlo bitan demografski i društveni fenomen. Mehaničko kretanje stanovništva u savremenom svijetu sastavni je dio procesa globalizacije. Migracije se često označavaju kao kretanje osobe ili grupe osoba iz jedne geografske jedinice u drugu, preko administrativne ili političke granice, sa ciljem da se privremeno ili trajno nasele na mjestu koje se razlikuje od mesta porijekla. Crna Gora nije destinacija gdje se migrant zadržavaju, već je prolazna destinacija odakle idu u za njih interesantne destinacije. Migracije su društveni proces čija je osnova interakcijski pomak koji dovodi do promjena u interakcijskom sistemu, a ne puko prelaženje u drugi fizički prostor – zato je i interakcijski sistem migranata u središtu sociološkog proučavanja migracija. Ovaj rad ima za cilj da rasvijetli probleme sa kojima se suočava Crna Gora u cilju pružanja podrške migrantima, kao i napore da u okviru socijalne politike države oni dobiju adekvatnu međunarodnu zaštitu. Brojni su izazovi sa kojima se svaka država pa i Crna Gora u okviru migratornog talasa bore. Rad ima za cilj da pokuša da rasvijetli dio tih izazova kako na strani države, tako i ljudi koji su definisani kao migranti. Na kraju pitanje je da li na ovaj način može u perspektivi da dođe do krize socijalne države zbog obaveza i izdataka koji nastaju boravkom migranata, te da i brojni bezbjedonosni rizici koji sa sobom nose migracije mogu da utiču na to da se geašani osjećaju nebezbjedno!? Crna Gora na putu ka evropskim integracijama i poštovanju ljudskih prava ima još uvijek pred sobom veliki i trnoviti put kako bi razvila još veći broj socijalnih servisa i institucija koji bi u perspektivi mogli da pružaju usluge migrantima na putu do zemalja odredišta.

Ključne riječi: globalizacija, migracije, dostupnost usluga u sistemu Crne Gore, međunarodni standardi

mr Dragana Pešić⁸,

Center for Social Work, Podgorica

MONTENEGRO, MIGRATORY FLOWS, CHALLENGES THAT CONTAINED WITH A MIGRATION, MONTENEGRO AS A TRANSIT POINT FOR MIGRANTS, ACCESSIBILITY AND DEVELOPMENT OF SOCIAL SERVICES

Abstract: Migratory movements of the population today represent a very important demographic and social phenomenon. The mechanical movement of the population in the modern world is an integral part of the process of globalization. Migration is often referred to as the movement of a person or group of persons from one geographical unit to another through an administrative or political boundary with the aim of temporarily or permanently settling in a place different from the place of origin. Montenegro is not the destination where the migrant is staying, but the transit destination from where they go to interesting destinations. Migration is a social process whose basis is the interactive shift that leads to changes in the interaction system, not just the transition to another physical space - that is why it is interactive migrant system at the heart of sociological studies of migration. This paper aims to clarify the problems that Montenegro faces in order to provide support to migrants, as well as efforts to obtain adequate international protection within the state's social policy. There are numerous challenges that every state, including Montenegro, is struggling within the migratory wave. The paper aims to try to highlight some of these challenges both on the side of the state and people who are defined as migrants. In the end, the question is whether in this way the social state crisis can arise in view of the obligations and expenditures arising from the stay of migrants, and that the many security risks that carry migrations with it can affect the ghettos feeling unbearable!? Montenegro on the road to European integration and respect for human rights still has a large and pervasive road to break even more social services and institutions that could, in the perspective, provide services to migrants on their way to the destination countries.

Key words: globalization, migration, availability of services in the system of Montenegro, international standards

Milica Anđelković Jovanović⁹,

Međunarodna organizacija za migracije (IOM)

SOCIO-EKONOMSKI PROFIL MIGRANATA NA ZAPADNO-BALKANSKOJ RUTI U CILJU PLANIRANJA ADEKVATNIH MERA ZAŠTITE I POMOĆI

Apstrakt: Migrantska kriza, koja je u punom jeku pogodila Srbiju sredinom 2015.godine, izgubila je na intenzitetu u martu 2016.godine, uvođenjem restriktivnih mera na granicama. Priliv migranata sa Bliskog Istoka i iz Afrike se višestruko smanjio, ali ni u jednom trenutku nije prestao da bude aktuelan. Na teritoriji Srbije trenutno se nalazi oko 4000 migranata, smeštenih u 15 centara za smeštaj migranata (pet azilnih i deset prihvatnih). S obzirom da je verovatnoća njihovog odlaska u željene zemlje EU svedena na minimum, postavljanje se pitanje uključivanja migranata u društveni život Srbije. Republika Srbija i njeni međunarodni partneri, od proleća 2016.godine ulažu dodatne napore da migrantima u Srbiji obezbede tretman koji predstavlja odgovor na njihove potrebe, uz poštovanje ljudskih prava i posebnu zaštitu najugroženijih grupa. Istraživanje na uzorku od 204 ispitanika, u pet centara za smeštaj migranata u Srbiji, koje je rađeno krajem 2017.godine, pružilo je delimičan uvid u socio-ekonomski profil migranata, kao osnove svih mera integracije koje bi država Srbija trebala da planira ako i kada pitanje integracije postane zvanična tema političkog diskursa. Ipak, o uključivanju migranata u društveni život treba misliti kao o dvosmernom procesu. Drugim rečima, da li mogućnost uključivanja u srpsko društvo predstavlja poželjnu opciju za same migrante i pod kojim uslovima? Ovaj rad ima za cilj da ponudi odgovor na to pitanje, uz sagledavanje osnovnih karakteristika socio – ekonomskog položaja migranata.

Ključne reči: migranti, socio – ekonomski profil, usluge, ostanak u Srbiji, uključivanje u društveni život.

Milica Anđelković Jovanović

SOCIO-ECONOMIC PROFILE OF MIGRANTS ON THE WESTERN BALKAN ROUTE FOR THE PURPOSES OF PLANNING ADEQUATE PROTECTION AND SUPPORT MEASURES

Abstract: The migrant crises in Serbia peaked in 2015. It has since then lost its intensity due to the restrictive measures introduced at the borders in March 2016. Despite the inflow of migrants from the Middle East and Africa decreasing significantly, the problem has not lost its gravity. Approximately 4000 migrants currently reside in 15 migration centers across the country (five asylum centers and ten reception centers). Bearing in mind that the chances of their relocation to the desired EU countries are minimal, the issue of migrant social inclusion in Serbia comes into focus. Since March 2016, the Republic of Serbia, together with its international partners, has been investing additional efforts to support the migrants in their needs and with respect to their human rights and the protection of the vulnerable groups. The aim of these papers is to present the results of the study which focused on the socio-economic profiles of the migrants. The study was carried out in 2017 and involved participants (N=204) from five centers in Serbia. The object of the research was identified as important in planning the measures of the social integration if and when it becomes a part of the political discourse in Serbia. The process of social inclusion is bidirectional. Therefore, taking into account the socio-economic status of migrants in Serbia, the paper attempts to determine whether the inclusion presents a desired opportunity for them.

Key words: migrants, socio-economic profile, services, remain in Serbia, social inclusion.

doc. dr Žilijeta Krivokapić

Univerzitet Bijeljina, BIH

MIGRATION AS A PSYCHOLOGICAL CRISIS

Abstract: Migration is the physical movement of people from one space to another, the change of places important for a person or group. Forced migrations occur under the influence of various factors, some of them for political reasons (religious, racial or political persecutions). The characteristics of all migrations are separation from the homeland, environment, important people and wider family. These migration processes most often lead to difficulty, intense emotional reactions, and requirements for change in many areas. Dealing with new rules, standards, culture, language, and uncertain future requires new mechanisms of overcoming and adapting. From a psychological point of view, a crisis is a confusion that occurs when life problems overcome the person's capacities. It is an imbalance between the difficulties that are caused by the problems and resources that a person has at their disposal to solve them. The crisis is perceived as a threat or challenge, but it always represents a call to action and changes that introduce new adaptation paths. The success of migration depends on the ability of a person to harmonize the standards formed in one's own culture and society with those in the new environment. Subjective mechanisms of overcoming fear, helplessness, or loss of control depend on the person, as well as on belonging to a particular group. The context from which migrants come is important to understanding their experience. A multidimensional approach is required for the analysis and interventions in migration processes and these emotional experiences.

Key words: migration, homeland, imbalance, emotional reactions, crisis, adapting

doc. dr Žilijeta Krivokapić

University Bijeljina, BIH

MIGRACIJA KAO PSIHOLOŠKA KRIZA

Apstrakt: Migracija je fizičko kretanje ljudi iz jednog prostora u drugi, promena mesta važnih za osobu ili grupu. Prisilne migracije se dešavaju pod uticajem različitih faktora, od kojih su neki iz političkih razloga (vjerski, rasni ili politički progoni). Karakteristike svih migracija su odvajanje od domovine, životne sredine, važnih ljudi i šire porodice. Ovi migracijski procesi najčešće dovode do poteškoća, intenzivnih emocionalnih reakcija i zahteva za promenama u mnogim oblastima života. Suočavanje sa novim pravilima, standardima, kulturom, jezikom i neizvesnom budućnošću zahteva nove mehanizme prevladavanja i prilagođavanja. Sa psihološke tačke gledišta, kriza je konfuzija koja se javlja kada životni problemi prevazilaze kapacitete ličnosti. To je neravnoteža između poteškoća koje prouzrokuju problemi i resursa koje osoba ima na raspolaganju da ih reši. Kriza se doživljava kao pretnja ili izazov, ali uvek predstavlja poziv na akciju i promene koje uvode nove puteve adaptacije. Uspeh migracije zavisi od sposobnosti osobe da uskladi standarde formirane u sopstvenoj kulturi i društvu sa onima u novoj sredini. Subjektivni mehanizmi prevazilaženja straha, bespomoćnosti ili gubitka kontrole zavise od osobe, kao i od pripadnosti određenoj grupi. Kontekst iz kojeg dolaze migranti je važan za razumevanje njihovog iskustva. Za analizu i intervencije u migracijskim procesima i emocionalnim iskustvima migranata neophodan je višedimenzionalni pristup.

Ključne reči: migracija, domovina, neravnoteža, emocionalne reakcije, kriza, prilagođavanje

*Luli Miloš¹⁰,
Antwerpen, Belgia*

THE IMPORTANCE OF THE INTEGRATION OF HIGHLY EDUCATED MIGRANTS, A NEW INITIATIVE FROM FLANDERS

Abstract: Although migration has been considered as a natural phenomenon for centuries, it is still an important topic in the sociology and economic sciences. Transfer of people, caused by various factors, influences all the levels of structures within the countries. Even if most of the governments in the developed countries have systemized programs for migrants, we have witnessed a development of various political, socio-cultural, economic, environmental, and legal phenomena caused by the unsuccessfully developed and applied approaches in the past years. The governments of the host countries have realized that a more significant importance should be given to the highly educated migrants, as they could have a higher impact on their communities in the host countries, as well as on the economies of their countries of origin. In order to lose old patterns of "one fits all" systems they were implementing for decades, they have set the focus on inclusion rather than integration. This paper mentions an initiative developed by the Flemish government. In the past few years Belgium has seen negative sides of the unsuccessful integration of the migrants. The perception and negative connotation of the migration has inspired a program developed by social, economic, and educational institutions in Flanders. They have integrated their expertise from the different fields to accelerate and make more effective the process of inclusion of the migrants in the society by identifying, re-educating, assisting, matching, and monitoring their path into adequate working environment.

Key words: highly educated migrants, integration, inclusion, education, working environment.

Luli Miloš,

Antwerpen, Belgija

VAŽNOST INTEGRACIJE VISOKOOBRAZOVANIH MIGRANATA, NOVA INICIJATIVA IZ FLANDRIJE

Apstrakt: Iako se migracije već vekovima smatraju prirodnim fenomenom, one su i dalje važna tema u sociologiji i ekonomskim naukama. Transfer ljudi, uzrokovan različitim faktorima, utiče na sve nivoe struktura unutar zemalja. Čak i ako vlade većine razvijenih zemalja imaju sistematizovane programe za migrante, svedoci smo razvoja različitih političkih, socio-kulturnih, ekonomskih, ekoloških i pravnih pojava prouzrokovanih neuspešnim pokušajima tokom proteklih godina. Vlade zemalja domaćina su shvatile da bi više pažnje trebalo posvetiti visokoobrazovanim migrantima, jer bi oni mogli imati veći uticaj na njihove zajednice u zemljama domaćinima, kao i na ekonomije zemalja njihovog porekla. Da bi se prevazišli stari obrasci sistema koji "prati sve", oni su se fokusirali više na inkluziju, a manje na integraciju migranata. U ovom radu prikazaćemo inicijativu koju je razvila flamanska vlada. U proteklih nekoliko godina, Belgija je uočila negativne strane neuspešne integracije migranata. Negativna percepcija migracija inspirisali su program koji su razvile socijalne, ekonomske i obrazovne institucije u Flandriji. Oni su integrisali ekspertize iz različitih oblasti kako bi ubrzali i učinili efikasnijim proces inkluzije migranata u društvu identifikovanjem, ponovnim obrazovanjem, pomaganjem, uparivanjem i praćenjem njihovog puta u adekvatnu radnu sredinu.

Ključne reči: visokoobrazovani migranti, integracija, inkluzija, obrazovanje, radno okruženje.

prof. dr Milan Gligorjević

Kriminalističko -policijska akademija, Beograd

Aleksandar Maksimović,

MUP R Srbije, glavni specijalista pravnik za mrežnu i informacionu bezbednost, Centar za reagovanje na napade na informacioni sistem MUP-a (CERT), Beograd

ULOGA NOVIH INFORMACIONO-KOMUNIKACIONIH TEHNOLOGIJA U KONTROLI ILEGALNIH MIGRACIJA

Apstrakt : Oružani sukobi, koji se već više od deceniju odvijaju u oslabljenim državama severne Afrike i Bliskog istoka (Sirija, Libija, Irak, Avganistan), pod terorom tzv. Islamske države, primorali su milione ljudi u egzodus. Svakodnevno smo svedoci masovne i složene migracije ljudi, koji preko Mediterana i duž „balkanske rute“, na kojoj se nalazi i Srbija, hrle u zemlje zapadne Evrope. Među ovim ljudima se nalaze izbeglice koje beže iz ratom razorene Sirije i severnog Iraka, tragajući za boljim i bezbednijim uslovima života, ali i ekonomski migranti. Sliku očajja upotpunjava prisustvo velikog broja žena i dece, kojima preči da postanu žrtve široko raširenih kriminalnih mreža koje, baveći se različitim vidovima eksploatacije, kroz krijumčarenje i trgovinu ljudima, vide priliku za sticanje ogromne imovinske protivpravne koristi. S druge strane, policija i organi gonjenja, primenjujući različite mere i radnje, među kojima je i upotreba savremenih informaciono-komunikacionih tehnologija, sistema video nadzora, termovizije i sl., sakoga dana vode borbu da ovakvim vidovima ponašanja stanu na put. Veoma važnu ulogu, u kontekstu zaštite državne granice Republike Srbije, a posebno u vreme kada se suočavamo sa problemom migrantske krize, imaju upravo sistemi video nadzora i termovizije. Posebno zbog svojih naprednih karakteristika (prepoznavanje lica, registarskih tablica i sl.) predstavljaju neophodan alat i sredstvo pripadnika policije i organa gonjenja u sprečavanju i suzbijanju krivičnog dela nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje ljudi. Na kraju, ostaje nam nadanje da će se i dalje nastaviti sa ulaganjem u podizanje tehničko-tehnoloških kapaciteta Ministarstva unutrašnjih poslova, jer korišćenje savremenih informaciono-komunikacionih tehnologija u današnje vreme nema alternativu.

Glavne reči: nelegalne migracije, krijumčarenje migranata, izbeglička kriza, sistem video nadzora, termovizija

prof. dr Milan Gligorijević

Aleksandar Maksimović

THE ROLE OF NEW INFORMATION-COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN CONTROL OF ILLEGAL MIGRATION

Abstract: Armed conflicts, which have been going on for more than a decade in the weakened countries of North Africa and the Middle East (Syria, Libya, Iraq, Afghanistan), under the so-called terror Islamic states have forced millions of people into exodus. Everyday we witness the massive and complex migration of people who, through the Mediterranean and along the "Balkan route", where Serbia is located, are raging in the countries of Western Europe. Among these people there are refugees fleeing the war-torn Syria and northern Iraq, seeking for better and safer living conditions, as well as economic migrants. The image of despair is complemented by the presence of a large number of women and children, threatening to become victims of widespread criminal networks that, through dealing with various forms of exploitation, through smuggling and trafficking in human beings, see the opportunity to acquire immense property unlawful benefits. On the other hand, the police and prosecution authorities, using various measures and actions, including the use of modern information and communication technologies, video surveillance systems, thermovision, etc., are now struggling to put these kinds of behavior on the road. A very important role, in the context of the protection of the state border of the Republic of Serbia, especially during the time when we are facing the problem of the migrant crisis, have video surveillance and thermovision systems. Especially due to their advanced characteristics (identification of persons, registration plates, etc.) represent the necessary tool and means of police and prosecution officers in the prevention and suppression of the criminal offense of illegal border crossing and smuggling of people. In the end, we are still hoping that the investment in raising the technical and technological capacities of the Ministry of Internal Affairs will continue, as the use of modern information and communication technologies has no alternative today.

Key words: illegal migration, migrant smuggling, refugee crisis, video surveillance system, thermovision

doc. dr Sanja Đurđević¹¹,

Visoka škola socijalnog rada, Beograd

doc. dr Vesna Dukanac,

Visoka škola socijalnog rada, Beograd

PSIHOSOCIJALNA PODRŠKA MLADIM MIGRANTIMA

Apstrakt: Prelazak iz detinjstva u mladalačko doba i u svet odraslih oduvek je bio problem. Smatra se najznačajnijom životnom krizom. Dobar izlazak iz ove krize donosi psihološku dobrobit, zrelost i dobro funkcionisanje u odraslom dobu. Ukoliko se, istovremeno, sa životnom krizom, dešavaju spoljašnje krize društva, države ili neka od elementarnih nepogoda, teškoće prelaska u odrasli životni period se uvećavaju. Jedna od takvih nepovoljnih okolnosti, svakako je migracija iz svoje zemlje, iz svog kulturološkog miljea u nepoznato. Odlazeći iz svoje zemlje, deca i mladi dodatno gube poznati kulturološki milje i podršku. Na putu migracije razdvajaju se od svojih porodica, što im izmiče tačku oslonca, čini ih ranjivijim, a njihovo odrastanje nepredvidljivim i neizvesnim. Zbog svega toga neophodna im je veća psihološka i psihosocijalna podrška. U psihosocijalnoj podršci važni preduslovi su: razumevanje kulturološkog miljea iz koga migranti dolaze, osnaživanje podržavajuće komunikacije, prepoznavanje faktora rizika za mentalno zdravlje, identifikacija i osnaživanje podržavajućih faktora, kao i omogućavanje kreativnog izraživanja migranata u funkciji poboljšanja komunikacije i prevazilaženja psihološke problematike. U radu se razmatraju svi oblici individualnog, grupnog i radioničarskog rada psihosocijalne pomoći namenjene mladim migrantima.

Ključne reči: migranti, psihosocijalna oblici podrške

doc. dr Sanja Đurđević

doc. dr Vesna Dukanac

PSYCHOSOCIAL SUPPORT TO YOUNG MIGRANTS

Abstract: The transition from childhood to adolescence and to the adult world has always been a problem. It is considered the most significant life crisis. A successful overcoming this crisis brings psychological well-being, maturity and good functioning in adulthood. If, at the same time, along with the life crisis, external crises in society or a state happen, or some sort of natural disasters occur, the difficulties of transition in the adulthood increase. One of such unfavorable circumstances, of course, is migration from one owns country, from its cultural milieu to unknown. Departing from their country, children and young people are additionally losing their known cultural background and support. . On the path of migration they are separated from their families, which deprives them from their support, makes them vulnerable, and their growth becomes unpredictable and uncertain. Because of this, they need more psychological and psychosocial support. In psychosocial support, important prerequisites are: understanding of the cultural milieu from which the migrants come, empowering supportive communication, identifying risk factors for mental health, identifying and empowering supporting factors as well as facilitating the creative expression of migrants in the function of improving communication and overcoming psychological issues. The paper deals with all forms of individual, group and work that provides psychosocial help for young migrants.

Key words: migrants, psychosocial support

prof. dr Milica Bošković¹²,

Visoka škola socijalnog rada, Beograd

doc. dr Ivana Milosavljević-Đukić,

Visoka škola socijalnog rada, Beograd

doc. dr Saša Stepanović,

Visoka škola socijalnog rada, Beograd

PREVAZILAŽENJE PREDRASUDA PREMA UKLJUČIVANJU MLADIH MIGRANATA U OBRAZOVNI SISTEM

Apstrakt: Zatvaranjem Balkanske rute 2016. godine Srbija se za mnoge migrante pretvorila u privremeno boravište pa se kao jedan od prioriteta nametnulo pitanje socijalizacije i obrazovanja dece migranata. Pravo na obrazovanje prepoznato je kao "osnažujuće pravo" koje pojedincima daje kontrolu nad vlastitim životom. U izveštaju UNHCR iz 2017. godine konstatuje se da se veliki broj dece migranata suočava sa teškoćama uključivanja u obrazovni sistem i apeluje se na vlade da uključe decu migrante u nacionalne sisteme obrazovanja. Pravo na obrazovanje u Republici Srbiji deca migranti ostavruju prvo zahvaljuljući angažovanju NVO pre svega Centra za pomoć i podršku tražiocima azila koji su prvi uključili decu migrante u obrazovni proces. Ministrastvo obrazovanja se tek 2016/2017 uključilo i zainteresovalo za upis ove dece u obrazovni proces ali tek donošenjem obavezujućeg Stručnog uputstva za uključivanje izbeglica/tražilaca azila u obrazovni sistem naše zemlje u maju 2017. godine, broj dece u školskom sistemu se povećao. Od ove školske godine, nastavu u 45 osnovnih i srednjih škola u Srbiji pohađa više od 500 migranata ali brojno stanje dece u školama je promenljiv i zavisi od migracija roditelja. Iako se ulažu veliki naponi da se deca migranti uključe u obrazovni sistem i dalje postoji brojni problemi, koji se pre svega ogledaju u predrasudama u odnosu na migransku populaciju. Predrasude se odnose na razumevanje motivacije za uključivanje u proces školovanja ("neće dugo ostati u Srbiji, te nisu zainteresovani", "ni tamo nisu išli u školu", "ne znaju srpski jezik") do segregacije u smislu uključivanja ove dece u škole sa velikim brojem romske dece, smanjenjem broja časova u toku dana i izostankom saradnje između zaposlenog osoblja u kampu, socijalnih službi, škole, roditelja. Podrška i informisanje roditeljatakođe izostaje.

Ključne reči: deca, migranti, obrazovanje, predrasude

prof. dr Milica Bošković

doc. dr Ivana Milosavljević-Đukić

doc. dr Saša Stepanović,

OVERCOMING PREJUDICE TOWARDS THE INCLUSION OF ZOUNG MIGRANTS IN THE EDUCATION SYSTEM

Abstract: By closing the Balkan route in 2016, Serbia became a temporary abode for many migrants, and one of the priorities was the issue of socialization and education of migrant children. The right to education is recognized as an “empowering right “ that gives individuals control over their own lives. The UNHCR report from 2017 states that a large number of migrant children face the difficulty of engaging in the education system, and urges governments to include migrant children in national education systems. The right to education of migrant children in the Republic of Serbia is achieved thanks to the engagement of NGO, primarily the Center for Assistance and Support for Asylum Seekers, which first included migrant children in the educational process. In 2016/2017 the Ministry of Education got interested and engaged in the enrollment of these children in the educational process, but only by the adoption of a Binding Expert Instruction for the Inclusion of refugees/asylum seekers in the education system of our country in May 2017, the number of migrant children in the school system has increased. Since this school year, more than 500 migrant children attend 45 primary and secondary schools in Serbia, but the number of children in schools varies and depends on the migration of their parents. Although great efforts are being made to include migrant children in the education system, there are still many issues, which are primarily reflected in prejudice towards the migrant population. Prejudices refer to understanding the motivation to get included in the educational process (“they will not stay in Serbia for long“, “they are not interested“, “they didn’t even go to school there“, “they don’t speak the Serbian language”) to segregation in terms of including these children in schools with a large number of Roma children, a decrease in the number of hours during the day, and the lack of cooperation between the camp staff, social services, schools, parents. Parental support and briefing are absent as well.

Key words: children, migrants, education, prejudice.

Zvezdana Bradić

Ljubomir Miladinović,

Crveni krst Čukarica

ULOGA CRVENOG KRSTA U OBEZBEĐIVANJU HUMANITARNIH POTREBA MIGRANATA

Apstrakt: Republika Srbija se tradicionalno nalazi na putu kretanja ljudi u potrazi za boljim ekonomskim uslovima ili onima koji beže od posledica ratova u svojim državama. Od sredine 2015. godine nalazimo se na jednom od glavnih pravaca kretanja velikog broja ljudi iz Azije i Afrike koji u svom migratornom kretanju, najvećem posle Drugog svetskog rata, nastoje da stignu do svog krajnjeg odredišta - država u zapadnoj Evropi. U tom kretanju Republika Srbija je tranzitna teritorija koja je posle 2016. godine i odluka vlada država na tzv. „Balkanskoj ruti“ sve više odredište u kojem migranti provode sve duži period. Osnovne aktivnosti Crvenog krsta Srbije su bile, kako je to i dogovoreno u okviru Radne grupe za mešovite migracije Vlade Republike Srbije a realizovano i u prethodnom periodu, na obezbeđenju osnovnih humanitarnih potreba – hrana (kuvani i suvi obroci) i higijenski artikli. Takođe na raspolaganju migrantima su bili Služba traženja i posebno program Obnova porodičnih veza (RFL). Akcenat delovanja Crvenog krsta Srbije, pored navedenih aktivnosti, bio je i na raznovrsnim humanitarnim aktivnostima, usmerenim na povećanje nivoa svesti o mogućim rizicima (na pr. Radionice o rizicima moguće trgovine ljudima) ili razvoju veština (na pr. Kursevi prve pomoći) vezanim za migrante.

Ključne reči: Migranti, Crveni krst, humanitarna pomoć, donacija, zbrinjavanje

Zvezdana Bradić

Ljubomir Miladinović

THE ROLE OF THE RED CROSS IN PROVIDING HUMANITARIAN NEEDS FOR MIGRANTS

Abstract: The Republic of Serbia is traditionally on the path of moving people in search of better economic conditions or those who are fleeing the consequences of the wars in their countries. From mid-2015 we are on one of the main directions of movement of a large number of people from Asia and Africa who, in their migratory movement, after the Second World War, seek to reach their final destination - the countries of Western Europe. In this movement, the Republic of Serbia is a transit territory which, after 2016, and the decision of the governments of the states to so- The "Balkan Route" is an increasing destination in which migrants spend an increasingly long period. The main activities of the Red Cross of Serbia were, as agreed with the Government of the Republic of Serbia Working Group for Mixed Migration, and implemented in the previous period, to provide basic humanitarian needs - food (cooked and dry meals) and hygiene items. Also available to migrants were the Search Service and, in particular, the Family Reconstruction Program (RFL). In addition to the activities listed above, the Red Cross of Serbia activities were also engaged in a variety of humanitarian activities aimed at raising the level of awareness about possible risks (eg Workshops on the risks of possible trafficking in human beings) or the development of skills (for example, First Aid Courses) migrants.

Key words: migrants, Red Cross, humanitarian aid, donation, care

Safet Granica

Jugendhilfe Sued Niedersachsen, Germany

SOCIJALNI RAD SA MALOLETNIM IZBEGLICAMA BEZ PRATNJE U NEMAČKOJ

Apstrakt: Maloletne izbeglice bez pratnje predstavljaju ne malu grupu izbeglica koja je svoje utočište i sigurnost pronašla u Nemačkoj. Za njihov svakodnevni život u Nemačkoj značajnu ulogu sa svojim neiscrpnim radom imaju socijalni radnici, vešti u pružanju pomoći ovim maloletnicima u novoj sredini koja im je pružila izvesnu sigurnost i dala nadu za normalan život, bez rata i progona. Cilj ovog rada se odnosi na prikazivanje problematike socijalno-pedagoškog rada, kao i da se prikažu različiti načini stručnog socijalnog ophodjenja sa traumatizovanim maloletnim izbeglicama bez pratnje. Izneto je par informacija kao što su: Ko su ovi mladi ljudi? Odakle i zbog čega su se odlučili na ovakav opasan, neizvestan i veoma dug izbeglički put? Koliko utiče bliska prošlost, sa svim onim traumama koje su preživeli, na njihov dalji razvoj u novoj sredini? Jedan od najvažnijih zadataka socijalnih radnika sa ovim klijentima je njihovo uspešno integrisanje u nemačko društvo, ukazivanje na prava, a i na obaveze koje nudi moderan demokratski sistem. Baveći se svojim poslom, socijalni radnici su stalno u tražnji neke ravnoteže, s jedne strane udovoljavanju svakodnevnih potreba ovih mladih ljudi, a sa druge strane ispunjavati zahteve nemačkog zakonodavstva o pravu njihovog boravka i dobijanja nekog statusa. Socijalni rad je protkan sa sukobima interesa između izbegličke politike i zakonodavstva. Zbog rada sa traumatizovanom decom neophodna je stalna edukacija, kao i redovna supervizija socijalnih radnika. Socijalni rad na ovom polju predstavlja nit koja povezuje jednu veoma namučenu grupu maloletnika punih volje i elana, sa potpuno novom sredinom sa svim svojim prednostima i nedostacima.

Ključne reči: maloletnici bez pratnje, izbeglice, socijalni rad, traume, integracija

Safet Granica

Jugendhilfe Sued Niedersachsen, Germany

SOCIAL WORK WITH JUVENILE REFUGEES WITHOUT ESCORT IN GERMANY

Abstract: Juvenile refugees without adult escort are not minor group of refugees which shelter and new home found at Germany. For their everyday life, important role have social workers which help these juveniles at new surrounding and give support and hope for new life, without war and fear. The purpose of this article is to show how complicate but important is to provide social and pedagogical treatment for traumatised juvenile refugees. This article also answered following questions: Who are these young people? Where from they came and why they decided to take so dangerous and very long trip? How recently traumatised past has the impact on their future life? One of the most important goals for social workers is to successfully integrate these young people into German society, as well as to explain them about their rights and obligations at modern democratic world. Social work is challenged by policy about refugees at one side and law at other side. Because they work with traumatised children, social workers needs longtime education and supervision. Social work is the chain that connects traumatised group of young people, but full of hope and straight with wholly new surrounding.

Key words: juvenile refugees without escort, refugees, social work, trauma, integration

Izdavač:

Visoka škola socijalnog rada, Terazije 34, Beograd

Za izdavača:

prof. dr Vladimir Ilić

Glavni urednik:

prof. dr Vladimir Ilić

Odgovorni urednik:

doc. dr Milorad Đurić

Zamenik odgovornog urednika:

doc. dr Sanja Đurđević

Grafičko oblikovanje:

Petar Matic

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

364-787-054.7(497.11)(048)(0.034.2)

316.662-054.7(497.11)(048)(0.034.2)

МЕЂУНАРОДНИ научно-стручни скуп Изазови у теорији
и пракси социјалног рада са мигрантима (2019 ; Београд)
Zbornik apstrakata [Elektronski izvor] / Međunarodni naučno-stručni
skup Izazovi u teoriji i praksi socijalnog rada sa migrantima, Beograd,
17. jun 2019. ; [glavni urednik Vladimir Ilić ; odgovorni urednik Milorad
Đurić]. - Beograd : Visoka škola socijalnog rada, 2017 (Beograd :
Visoka škola socijalnog rada). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM)
: tekst ; 12 cm

Sistemska zahtevi : Nisu navedeni. - Radovi na srp. i eng. jeziku.

- Nasl. sa naslovnog ekrana

ISBN 978-86-81394-04-5

а) Мигранти -- Социјална интеграција -- Србија -- Апстракти

б) Мигранти -- Друштвени положај -- Србија -- Апстракти

COBISS.SR-ID 277182220

